

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 955

CHICAGO, ILL., 31. DECEMBRA (DECEMBER 31), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

OB NOVEM LETU.

Božični in novoletni prazniki so pri kraju; kratkotrajnega veselja in pozabljenja vsakdanjosti je konec in voščila so izgubila svoj odmev. Vse se giblje po starem tiru.

Dnevnik v velikih ameriških mestih izhajajo vsako leto nekaj dni po božicu v zmanjšani obliki. Trgovine, katere so v božični sezoni izredno zaposljene, imajo po prazniku oddih in zato zmanjšajo oglase. To se pozna na listih, ki imajo pred prazniki bogato žetev kakor trgovine, kaktere oglašajo v njih. Miljoni, izdani za božična darila in praznično slavlje, so varni v blagajnah korporacij.

Velike tovarne, pa tudi manjše, pošljejo ob novem letu večino svojih delavcev nekaj dni na počitnice. Fordove avtomobilске delavnice v Detroitu so jih poslale domov sto tisoč. Firme, ki trgujejo potom pošte, odslove vsako leto dan ali dva pred božičem ali po božiču tisoče delavcev, pa ne samo za nekaj dni, ampak do spomladi. Vse tovarne in druga podjetja sestavljajo po Novem letu inventar in zaključujejo letne račune. Potem razdele dividende delničarjem in letne plače uradnikom korporacij.

Ves osrednji in severozapad je objelo v božičnih praznikih ledenomrzlo vreme. V velikih mestih pomeni to za revne neznosno povečanje bede. Kurjave ni, oblačila so nezadostna, hrana je slaba. Jutranji listi v takih dneh poročajo z velikimi naslovi: "Deset, dvajset, petindvajset ljudi zmrznilo." Zmrznejo v mestih, kjer je gorkih stanovanj, hrane in obleke v izobilju. Ali za reveže brez sredstev teh stvari ni. Na čikaški oblastni okraj je prišlo v dnevnikih po božiču na stotine apelov za pomoč od revnih ljudi. Mraz jim je prinesel bolezn i v borna stanovanja. Štirideset zdravnikov je bilo zaposlenih. V bolnišnice pa so navozili mnogo oseb, o katerih bi v "starem kraju" rekli, da so "brez stalnega bivališča". Imeli so zmrznjene ude, ali pa so se na begu pred silnim mrazom zastrupili z "munjšajnom". To so dividende, kakršnih so deležni reveži, ki se ne ukvarjajo z inventarji.

"Kapitani industrije" so ob zaključku leta napisali za velike liste članke, v katerih pravijo,

da je bilo leto 1925 leto bogate žetve. Prosperiteta je očitna vsepovsod. Ameriški delavec živi udobno kakor nikjer drugod na svetu. Njegovi prihranki se večajo. Za leto 1926 obljubujejo še boljše čase. Ta vesela prerokovanja kaže mnoge vesti, ki postavljajo prosperiteto na glavo. Mnogo delavcev je brez posla in sredstev. Veliko farmarjev je na pragu bankrota. Ameriška zunanja trgovina, od katere je "prosperiteta" največ odvisna, ni najboljša. Ameriški kapital gradi tovarne v inozemstvu. Preje je izvažal ameriške izdelke v tuje dežele. Sedaj se to počasi spreminja, kar bo imelo v teku nekaj let dalekosežne posledice na ameriško ekonomsko življenje. To bo najbrž privedlo tudi ameriško delavstvo do spoznanja, da se je dobro zanimati za socializem. Prosperiteta pod kapitalizmom ni trajna, kar lahko potrdi delavstvo v Nemčiji in Angliji. Prva je bila v svetovni vojni premagana, druga je bila zmagovalka. Prosperitete pa ni ne v eni ne v drugi. In tako je delavstvo prisiljeno, hočeš nočeš, da se ukvarja z ekonomskimi problemi, in pri tem prihaja do neizogibnega zaključka, da je rešitev v socializmu.

Mnogi ljudje, ki se hočejo v enem ali drugem oziru poboljšati, sklepajo novoletne resolucije ali zaobljube. Večinoma jih pozabijo že čez par dni po prvem januarju. Čez leto dni jih obnove in potem zopet pozabijo. V tem smislu se suče vsa družba. V bodočnost je sposobna gledati samo neka jedi, pa ji omaga pogled. Na preteklost sproti pozabi, zato se težko uči iz zgodovine. Izkušnje so draga šola, a le malo je ljudi, ki znajo iz njih črpati nauke za bodočnost.

Delavsko gibanje v Ameriki ni doseglo ničesar s čemur bi se moglo ponašati ob zaključku tega leta. V politiki je brezmočno in na strokovnem polju so samo nekatere unije resnično močne. Osemdeset odstotkov ameriških delavcev je neorganiziranih. Vsekakor veliko polje, ki šele čaka na pionirje.

Socialistična stranka se zaveda svojih nalog. Z delom v letu 1926 je pričela z novo energijo. Ustanovila je centralno propagandistično glasilo "American Appeal", ki obeta že ob ustanovitvi postati eden najvplivnejših ameriških delavskih listov. V nji je zavladala tudi tendenca, da mo-

ra postati AMERIŠKA socialistična stranka. To postane, ako bo svoje korenine pognala v zgodovino ameriškega delavskega gibanja. Borba za osvoboditev delavstva v Ameriki ni nova, ker ima svoje začetnike še pred Marksom. Ameriško delavstvo pa živi v veri, kakor da je socialistična stranka nekaj tujega, importiranega, kar tukaj ne more uspevati. Tako mnenje se mora iztrebiti, in to je naloga, ki se jo je socialistična stranka pričela resno zavedati. Ameriško delavstvo mora postati del mednarodnega socialističnega gibanja, socialistična stranka pa ima mandat, da mu pokaže pot.

* * *

“Proletarec” v enaindvajsetem letu.

S to številko zaključuje “Proletarec” svoj dvajseti letnik. S prihodnjo stopa v enaindvajseto leto. Ves čas, od kar izhaja, se je moral boriti s številnimi težkočami, med katerimi so bile gmotne najtežje. Bil je že mnogokrat v težkih krizah, a zvesti sodruzi so mu vsikdar stali ob strani in ga ohranili. V tem letu se je število njegovih naročnikov pomnožilo vzlic brezposelnosti mnogih naših delavcev, ki je bila občutna posebno med premogarji. Krog njegovih agitatorjev in sotrudnikov se širi. Njegovi sovražniki ga napadajo enako kakor vedno. Obsovražen je kakor noben drug list, in sodruzi in čitatelji, ki ga razumejo, so mu lojalni kakor nobenemu drugemu listu.

“Proletarec” v sedanjem obsegu ne odgovarja vsem potrebam našega pokreta. Morali bi ga povečati najmanj za osem strani, kar bi ga izboljšalo v vseh ozirih. Povečati ga, je naloga, ki jo uprava sama ne more izvesti. S pomočjo vseh ki se zavedajo važnosti “Proletarca”, bi bila stvar lažja.

Povečanje je mogoče, ako se Proletarcu dobi toliko novih naročnikov, da bi večji dohodki pokrili razliko, ki bi nastala vsled večjih izdatkov. Druga pot je, ako se zbere poseben fond, iz katerega b ise plačevalo stroške povečanja toliko časa, dokler se krog naročnikov zadostno ne pomnoži.

“Proletarec” tudi s sedanjim številom naročnikov nima zadosti rednih dohodkov. Velika večina listov se vzdržuje z dohodki na oglasih. Teh “Proletarec” nima veliko, takoreč najmanj izmed vseh slovenskih listov v Ameriki. Primankljaj pokrivamo z izrednimi viri: s prispevki listu v podporo, in s prebitkom kolikor ga napravimo od prodaje knjig in koledarja. Večje kampanje za zbiranje prispevkov v podporo listu nismo imeli že dolgo časa.

“Proletarec” je bil ustanovljen kot socialistični list; to je tudi danes in ostane. Socialistični listi v Ameriki niso popularni in “Proletarec” ni izjema. To ni krivda socialističnih listov, socialistov in socializma, ampak delavske mase,

katere je treba šele pridobiti in vzgojiti za socializem. To je naša naloga, ki bo zahtevala še ogromno truda in požrtvovalnosti, predno bo izvršena.

Na sodruge agitatorje, ki so delovali za “Proletarca” dosedaj, se zanašamo, da mu bodo ostali zvesti tudi v bodoče, in ga v njegovem enaindvajsetem letu povečali in razširili kakor še nikoli ni bil.

Srečno novo leto “Proletarcu”!

* * *

Novoletne nagrade delavcem.

Nekatere kompanije, ki igrajo vlogo prijaznosti napram delavcem, če ne druge dneve vsaj od božiča do Novega leta, imajo navado prirediti delavcem zabave, ali jim pošljejo lepo poslikane dopisnice z lepimi voščili, nekatere pa posežejo tudi v blagajne in jim darujejo petak, desetak, ali pa jim dajo bonus, katerega visočina odvisi od službene dobe in plače posameznega delavca.

R. T. Crane, predsednik Crane kompanije, ki izdeluje cevi, sesalke in podobne stroje, je obljubil svojim zvestim delavcem, kateri delajo zanj deset let ali dalj, vsakemu deset delnic. Delnice Cranovega podjetja so sedaj vredne \$59 vsaka. “Darilo” deset delnic pomeni torej precej visoko vsoto. Listi so o “velikodušnosti” tega industrijskega kralja veliko pisali in ga slavili. Pozabili pa so povedati, koliko je v njegovih tovarnah tistih delavcev, ki so pri njemu v službi deset let ali dalj. “Velikodušnost” bi se zablestela v precej drugačni luči, aki bi navedli število delavcev, ki bodo deležni teh delnic. In končno, ali se mora to smatrati za darilo? Če človek gara deset let v eni tovarni za malo plačo, je vreden male nagrade, če se je že hoče tako imenovati. Vreden je sicer več, le da se tega ne zaveda v isti meri kakor R. T. Crane.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka “Proletarca” je **955**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic. Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite “PROLETARCA”!

Konvencija I. L. G. W. U.

International Ladies' Garment Workers Union je imela ta mesec v Philadelphiji svojo konvencijo, ki je trajala šestnajst dni — najdaljša konvencija v njeni zgodovini. In bila je tudi najburnejša. Skoro ni bilo dneva brez nevarnosti, da se razbije s pretepom, ki je mnogokrat grozil v splošnem hrupu.

I. L. G. W. U., v kateri so organizirani delavci in delavke, vposljeni v tovarnah za ženska oblačila, ima okrog sto tisoč članov. Razen Amalgamated Clothing Workers je ta unija ena najradikalnejših v Združenih državah. Dolgo let je otvorjeno sodelovala s socialistično-stranko. Člani njene eksekutive so bili ob enem agitatorji socialistične stranke. Delovne razmere v svojem področju je izboljšala v teku nekaj let kakor nobena druga unija razen A. C. W. Ni je unije, ki bi toliko storila na prosvetnem polju, kakor stori I. L. G. W. U.

Ali prišlo je leto 1919 in z njim doba razdorov v pokretu zavednega delavstva. V unijah delavstva oblačilne industrije v Ameriki so židovski delavci v ogromni večini. Socialistična misel je med njimi mnogo bolj utrjena kakor pa med ameriškimi delavci ali med delavci kake druge narodnosti, zastopane v tej deželi. Samo Finci so izjema.

Komunisti so vprizorili svojo prvo ofenzivo na socialistične krojaške unije. Tako se je pričel v njih boj, ki je prišel v I. L. G. W. U. v tem letu do vrhunca. Koristi od njega nimajo ne komunisti, ne socialisti, pač pa reakcija. Danes je v unijah delavstva oblačilne industrije več konservativnega duha kot kedaj poprej, in če se bo boj nadaljeval, bo zmagal popolnoma, ker se bo članstvo naveličalo poslušati in plačevati stroške frakcijskih bojov. Lastniki tovarnen torej nimajo vzroka, da bi se pritoževali nad takim stanjem.

Takozvani komunisti, ki imajo pod kontrolo nekaj lokalov I. L. G. W. U. v New Yorku, so tvorili na konvenciji v Philadelphiji manjšino, ki pa je bila skrajno agresivna in izzivalna. Njihova skupina je prirejala organizirane demonstracije. Na seje so večkrat prišli v procesiji ko je bila seja že v teku; njihovi delegatje so nosili razne napise in peli na pohodu v dvorano. Njihovi pristaši na galeriji so ploskali in jih pozdravljali z vpitjem. Večina se je zgražala nad takimi nastopi, ker so motili zborovanje, povzročali še večjo napetost in dolge polemike, večinoma za brezpomembne stvari. Na eni seji je komunistična delegacija odšla demonstrativno iz dvorane. Izjavila je, da večina napram nji ni pravična in raditega nima manjšina nobenega vzroka več ostati na taki konvenciji. Drugi dan, ko so se pomirili, so prišli nazaj v dvorano.

Tako se je konvencija vršila v kralvalu skoro do zadnjega. Nihče ni bil siguren, kako se bo končala. Marsikdo je domneval, da bo njen konec pretep in razpad. Ko so se izkričali, ko so komunisti videli da ne bodo dosegli svojih namenov, in ko so spoznali, da je večini članstva in delegacije več za prospeh unije kakor za prepire o teorijah in dogmah, so postali zadnja dva dni konvencije mirnejši in tako se je konvencija končala v sporazumu in harmoniji.

Morris Sigman, proti kateremu so bili komunistični vpadi najbolj naperjeni, je bil ponovno izvoljen za predsednika unije z veliko večino. Za tajnika-blagajnika je bil ponovno izvoljen A. Baroff. Pet članov prejšnje eksekutive je bilo zopet izvoljenih in nekaj novih, "levičarji" pa so dobili na podlagi sporazuma v novem

odboru štiri člane. Imeli so popolno listo kandidatov.

Na konvenciji so govorili James Maurer, Morris Hillquit, B. Gitlow in W. Green, predsednik A. F. of L. Predloženih je bilo 180 resolucij, večinome od strani leve, ki so vzele konvenciji in njenim odborom veliko časa. Vseh delegatov je bilo blizu tri sto.

Kako je bil F. H. Merrick izključen iz W. P.?

V Pennsylvaniji imajo pred revolucionarnimi letaki in govori velik strah. "Prevdarna" postavodaja je raditega sprejela zakon, s katerim prepoveduje tudi besedno in tiskano revolucijo. Na podlagi te "varnostne" postave je bil svoječasno aretiran komunist Fred H. Merrick in nekaj drugih članov njegove stranke. Na sodni razpravi, ki se je vršila po dolgem zavlačevanju v Pittsburghu, je Merrick izjavil, da je izstopil iz komunistične Worker's Party in prekinil z njo vse stike. Obljubil je, da se ne bo več pečal z "revolucionarno propagando". Sodnik ga je izpustil na svobodo "za deset let na poskušnjo", kar pomeni, da bo osvoboditev veljavna, če bo držal obljubo. Merrick je bil distriktni organizator W. P. v pittsburghskem okrožju. Sodnik je bil pripravljen "pomilostiti" tudi ostale obtožence, ako bi dali enake zaobljube.

Odbor W. P. v Chicagu je o tej zadevi razpravljal in zaključil, da obtoženi člani ne smejo priznati krivde, pač pa se držati izjave, da se ne smatrajo krivim nikaškega kaznjivega dejanja. Stranka jim je obljubila dati vso legalno in moralno pomoč. Poslala je deputacijo v Pittsburgh, ki je nagovarjala Merricka, da naj odstopi od svoje prejšnje izjave ter vztraja kot se za komunisti spodobi, kar pa je on odločno odklonil. Ostali so obljubili lojalnost stranki. Eksekutiva W. P. je stvar ponovno vzela v pretres in zaključila, da ker jo Merrick ni nikoli obvestil da ni več njen član, ga ona še vdno smatra za svojega člana in ga s tem izključuje vsled njegovega izdajstva iz stranke.

V času stavke v Westinghouse, ki se je vršila pred kakimi osmimi leti, je bil Merrick radi svojih aktivnosti prvič vržen v zapor in presedel v ječi tri in pol leta. Po ustanovitvi komunistične stranke je šel med ekstremiste in bil eden najaktivnejših članov današnje Workers' Party.

Na enak način je bil svoječasno izključen Max Eastman, ker je spisal knjigo, v kateri kritizira sedanji sovjetski režim v Rusiji. Eastman ni plačal članarine leto dni, kljub temu ga je Workers' Party izključila in ga proglasila za izdajalca.

Naraščanje prebivalstva na Japonskem.

Meseca oktobra je bilo na Japonskem končano ljudsko štetje, ki izkazuje, da ima Japonska sedaj 59,736,000 prebivalcev. V petih letih je naraslo za 4,000,000 duš. Japonska je zelo gosto obljudena in ima v tem oziru enako težak problem kakor Italija.

Kadar ima vaše društvo ali klub priredbo, oglašajte jo v "Proletarcu".

LJUBLJANSKI TIPI

Satirično-psihologični obrazi.

Spisal Josip Suchy.

(Nadaljevanje.)

Uživač.

Na potu do obednice sem srečaval skoro same nezadovoljne obraze. Pač sem si lahko mislil, kje enega ali drugega žuli čevlji, ker sem jih to razbral že iz njihove zunanosti. In dasi ima vsakdo nebroj lastnih skrbi, mi je bilo vendar žal, da se toliko tujega gorja kreta pod milim solncem. Tem bolj so me presenetile poteze moža v najlepši moški dobi, ki je v gostilni prisedel k moji mizi. Bil je srednjedel mož, zdravega, polnega obličja, vidno odsevajočega veselja in zadovoljstva. Drobne, za zlatimi očali mežikajoče oči so poželjivo zrle po najneznatnejšem predmetu in istotako poželjivo so segali njegovi okrogli, z jamicami obsuti prsti po vsem, kar je stalo na mizi, zdajci podnašajoč jih kakor v odobritev poželjivim očem, zdajci jih zopet rahlo in skrbno postavljajoč na mizo. Okrogli, vdolbeni prsti bi že sami po sebi izražali, da je njihov posestnik sam s seboj in z vsem svetom zadovoljen, če ne bi še v vseh svojih kretnjah poosebljal višek notranje naslade.

Predvsem je obrnil svoj dobrohotni pogled napram meni, češ, glej ga, kako zvit človek si, da posečaš tako dobro gostilno, no, pa saj si je tudi zelo potreben, ti suhljavo revče ti. — Pikolo, ki mu je medtem prinesel kozarček vina, si je s tem svojim činom očitno pridobil naklonjenosti gosta, zakaj obdaril ga je v obliki šaljivosti, gladeč ga po glavi in licu. Pri prvem požirku vina je uživač uprl oči proti nebu s tiho zahvalno molitvijo, češ, da sme taka božanska pijača oživljati njegove žejne ustnice. Nato je zacmokal, si obrisal brke in njegove majhne poželjive oči so zaljubljeno motrile kozarček. Toda postavil ga je na stran z resno namero moža, ki zna zmerno uživati naslade, ki se nikdar ne vdaja razkošnosti in ki zna krotiti hudobno poželjenje. Kot za nagrado za to svojo modro vzdržljivost v pitju se zdajci pripravi, da vzame iz pletenice kos kruha, v kojoj svrhu naprej natančno otiplje in ogleda pletenico.

Slednjč so mu prinesli kosilo, katero je použil z žarom in dostojanstvom, kakršnega še nisem videl v življenju. Pri zadnjem naročilu so ga očitno preobladala čuvstva, kajti nehal je jesti, globoko je zasopel, kakor da bi hotel reči: pustite me, da se malo odpočijem, zakaj preveč veselja tiči v tem užitku! Mežikal je z očmi z vznosenim izrazom, kot da vidi pred seboj tudi to počasno mežikanje z očmi. Vsekakor se je moral počutiti zelo srečnega.

Tedaj mi pride na misel, da bi se moral mož, ki je tolike naslade poln, stopiti, če bi si sedaj našgal še dobro cigaro. Resnično sem se bal, da bi ga vsled samega kondenziranega veselja ne zadel mrtvoud. Mogoče je tudi sam gojil slične misli, zakaj zelo dolgo se je pripravljval h kajenju. Ko se je zbudil iz omame vznosenosti, se je ogledaval kakor junakinje v romanih in gledaliških igrach, ki, čim se zbude iz omotice, zašepečejo: Kje sem? — In takoj se je vdal novemu užitku.

Iz žepa je izvlekel usnjato cigarnico ter jo položil predse. Na njej je bil vtisnjen monogram, preko katerega so gladili njegovi okrogličasti prsti, češ, kako sem vesel, da imam cigarnico s tako lepim monogramom. Nato jo je odprl ter začel ogledovati vsebino. Dolgo časa se ni mogel odločiti, katero smodko bi izbral, ker bile so dobre vse in veselil se je, da ima tako dobrih cigar. Čez čas potegne iz zavitka lepo okroglo cigaro, ki jo, pomaknivši si očala na čelo, ogleduje od vseh strani ter taksira glede njene kakovosti. Bila je godna. Sedaj privleče iz usnjatega toka lep nožič, ki čudno lepo odreže smodkin konec. Odrezek in nož položi poleg sebe, napuhne lica ter pihne v smodkin konec, da jo očisti prahu. Vidno se je razveselil, ko se je s smodke dvignil majhen oblaček prahu. Bližal se je pomembni trenutek nažiganja. Da je mogel vzdržati smodko v ustih, je moral napraviti pravcato karpovo šobo. Med vžiganjem žigice obrne smodko še parkrat v ustih, plamen se bliža smodki . . . ki ga vleče vase; prvi modri dim se izvali iz puhajočih ust . . . in kakor da bi ga zmanjkalo v preobilnem užitku, se nenadoma sesede na stolu.

Prešli so prvi oblaki dima, toda še vedno vsesava dim ter vzdržuje oblake, ki se valijo iz gorečega konca smodke. Da tudi teh ne izgubi brez užitka, potegne smodko večkrat sem in tja pod nosom in duha dim, blažen do solz. Četrť ure pozneje ljubimkuje že s svojim ustnikom iz jantarja, toda dalje nisem hotel čakati, ker sem bil prepričan, da je zame velika sreča sniti se s človekom, ki odseva vsestranske zadovoljnosti. — Škoda le, da takih naslad ni mogoče vcepiti vsakemu, ki je zlovoljen in betežen.

Gostilna pri "Fajmoštru".

V Ljubljani imamo nekaj preko dve sto gostiln, ki se vse dičijo z več ali manj karakterističnimi označbami. Med drugimi so znane "oštarije" pri "Zeksarju", pri "Figabirtu", pri "Raci" v Šiški, pri "Kolovratu" seveda, pri "Belem volku", potem pri "Kaplanu", "Fajmoštru" in "Škofu", da se pri naštevanju držim hierarhije. Kdo jih bo vse naštel! Zgoraj omenjene gostilne so skoraj izključno posvečene vinskim bratcem.

Vse te beznice so z malimi izjemami nastanjene v zakotnih, postranskih ulicah ali pa v hišah, ki jih je zob časa že precej oglodal. Kakor da bi se sramovale obstoja. Taka oštarija je ona pri "Fajmoštru" za vodo.

Če te v mraku nanese pot mimo Prešernovega spomenika, vidiš od vseh strani se bližajoče sence, ki imajo dozdevno vse eno smer, tja okrog vogla velikomestne hiše v blažene livade ob Ljubljani. Fosforescujoče barvne nianse na njihovih p. n. nosovih so ti kažipot in nisi se zmotil, če si domnevaš, da so te postave ljubljanski pijančki, zapečnjaki in filistri, škriči in proletarci, ki iščejo utehe svojim dušam — pri "Fajmoštru".

Gostilna pri "Fajmoštru" je na glasu. Posebno v dolgih zimskih večerih je bivanje tam zelo prikladno — duši in telesu. Ima pa tudi na izbero gostilniške prostorčke. Na levo prideš v proletarski oddelek in skozi tega v sanktuarij, točilnico namreč, kjer prestoluje marljiva gospodična Micika. V tem sanktuariju je mizica NB, z numeriranimi sedeži, kjer posedava stalna družba vinskih bratcev pri "Fajmoštru". Vsaka ljubljanska gostilna ima namreč svoje vinske bratce, zato pravim "vinskih bratcev" pri "Fajmoštru". V tej intimni sobici za privilegirane goste se žrtvujejo dnevno hekatombe rujnega vinca, razlega se ubrano in večkrat

prav neubrano petje, ki je podobno bolj divjemu tuljenju menažerijskih živali, kakor pa človeškim glasovom.

Na desno veže je soba za ljubljanske škricice, zapečnjake in filistre. Tu se politizira od ranega jutra do pozne noči. Facit: razgrete glave, očitanja, sporeki, — strankarstvo, klike itd. Drugega dne so pa kljub temu zopet vsi na svojem mestu in razprava se začne z novega. Monotono.

Četrta sobica na desni je tako zvana "ekstracimer". Tu zborujejo prosvetljene duše, literati, pesniki, novinarji in kar še spada v to kategorijo. Včasih se zatekajo sem tudi tih kvartalni pijančki, kjer posedavajo blaženo od šeste do enajste ure ponoči. Koliko tihih vzdihov človeške boli je že tremoliralo med temi stenami. Koliko gorja in upa se je izkristaliziralo v tem ozračju! Blodne duše.

Omeniti moram še dvorišče. Sicer to svetišče ni nikakor prikupljivo in vabljivo, ampak tista miza med dvema stebroma je dokaj rafinirano pribežališče za intimne pogovore, ki naj jih ne čujejo stene in ušesa.

V veži, ki deli vse te prostore kakor sodni dan ovce od kozlov, zboruje plebs infima, reveži, ki ne pripadajo kategorijam v omenjenih sobicah in razgreti pijančki. Tu ima svojo postojanko oko postave, to se pravi "žandar" brhke plačilne natakarike Micike. Pozorno gleda, da kdo ne odnese brezplačno pot, migljaj z oči "žandarja" in Micika je na obzorju. Je zelo rezolutna, ne boji se vruga, ve pa tudi vse, kar kdo spiže in sne.

Čudno je, da si p. n. pivci kot pribežališče zberejo vedno najbolj zakotne in mračne gostilniške prostore. To je problem, ki se dá rešiti zgolj s psihopatičnega vidika. Pivci, ki jih imam tu v mislih, niso pivci iz potrebe, marveč iz psihopatičnih nagonov. Svoji oboleli duši iščejo leka. Čemerni in mračni pridejo v gostilno, ki jo po preteku nekaj uric zapuščajo vzneselega lica, žarečih oči, potolaženi in ravnodušni. In zakaj si iščejo ravno zakotnih prostorov? Ker so taki prostori nekako, bi rekel, adaptirani za njihove razdrapane duše. V tem oziru se posebno odlikuje gostilna pri "Fajmoštru". Zatohli zrak, vinski milje v splošnem, starikasta oprava in zatišje so znaki, ki prijajo tej pasmi ljudi. Ljubljanska mentaliteta!

Krematorij v Ljubljani.

Tam pri "Belem volku" se kaj rada shajata ljubljanska zakonska — Filemon in Baucis. Njen drugi mož je on, sicer je pa član nepolitičnega društva "Pipčarjev". — Pijeta že drugi polliter, a še vedno nima korajže Filemon, da bi svojo Baucido informiral o ukrepu, ki ga je pipčarski klub storil na zadnjem svojem zborovalnem večeru. Naposled se odkašlja ter nagovori Baucido:

"Daj, stara, pusti se tudi ti sežgati!" — Najprvo ga je ošinila s pomilovalnim izrazom, potem energično zmajala s svojo sivo glavo, si popravila očala na nosu ter izpregovorila:

"Ne boš, dragi, mene boste ravno tako krščansko pokopali, kakor mojega prvega moža!"

Moj prvi mož! Gorje drugemu, kadar se citira duh "blagopokojnika"! V najlepšem sijaju vseh svojih vrlin stopi pred njeno dušo podoba nepozabnega, v njenem spominu se svitajo vsa krasna svojstva njene, za večno izgubljenega "Prvega", vzdihuje, primerja, toži . . .

"Ali hočeš košček torte?" jo v tem tako nevarnem trenutku zdajci vpraša splašeni "Drugi", kar ona zanika, rekoč: "Hvala lepa, sedaj mi je pošel ves apetit!"

— "To ne stori nič!" ji hitro odvrne Filemon. "Bo že prišel zopet. — Pavla, prinesi še pol litra najboljšega in košček torte, toda mehke!"

"Vpij no, da bodo res vsi vedeli, da ne morem grizti nič trdega! Ali si nedelikaten! — Moj prvi ni bil tak!"

To zopetno namigavanje na "Prvega" zdraži naposled manj privlačnega drugega soproga, da de: "Seveda, takrat si imela še zobe!" — Nato nekaj časa molčita.

"Ti si res grozen človek, da misliš vedno le na mojo smrt, ali jo kar ne moreš dočakati?" Obris si oči z robeem.

"O tem ni bilo niti govora; za moj del živiš lahko še sto let — —, jaz bom itak kmalu prestal."

— — — "Kako pa je prav za prav tisto s sežiganjem? Veš, jaz se tako bojim —"

"Bojiš, bojiš, zakaj bi se bala! Saj se ti ne zgodi nič!"

"Tako, no lepa hvala, če se spredaj in zadaj pečeš, ha!"

"Glej no, saj veš, da te imam rad, da —"

"Ali boš še kaj pil?"

"Še pol litrčka, Pavla! — Pa, da ti v kratkem povem. Časopisi — ali hočeš še kaj torte?"

"Za moj del, ko si že tako radodaren."

"Še eno mehko torto, Pavla!"

"Ne vpij, no, tako!"

"Tedaj, o čem sva že govorila? Aha, o sežiganju."

"Kar mraz me spreletava po hrbtu!"

"Sramuj se, tako resolutna ženska, kakor si. Tedaj, da ti povem. Brala si, kajne, vse članke, ki so jih prinašali listi ter si tudi izprevidela, da se za sežiganje ogrevajo le probujeni ljudje. Mi, kar nas je v našem društvu, ki smo vsi liberalci, smo seveda takoj zagrabili za to idejo ter stavili v zapisnik, da nas morajo sežgati. Kot liberalce seveda! To bi bilo v redu, toda sedaj pa pridejo ženske! Če moremo te pregovoriti za zadevo, sem rekel, potem bi naše društvo dokazalo, da imamo v svoji sredi samo prosvetljene ljudi. To je pomagalo! 'Viharno odobravanje', kakor se to že pravi, če kdo javno pove kaj popularnega, je sledilo mojim besedam in segli smo si v roke, da naše ženske, če so liberalne in — liberalka si ti vendar — tedaj če pride trenutek, da si mi, kar nas je v društvu, nabavimo okusne shrambne posode za pepel, da napravimo našim ženam, če že ne veselja, — pa jim izkažemo vendar malo pozornosti, nekako — kako bi že rekel — pijetelo, dolžnost . . .

"Kaj si nabavite?"

"Shrambne posode za pepel. Razumeš, to je tako: Vsakdo si nese svoj pepel lahko na dom, to se pravi, svojega seveda ne, pač pa onega svojih ljubih. Sedaj pa pomisli, kako lepo bi bilo, če bi od tebe — to se pravi — tega seveda nečem doživeti, toda — postavimo, da se mi pripeti nesreča, da jaz prej — hočem reči, ti prej — no, pa nočem govoriti o tem, ampak samo menim, pa saj me boš razumela in tako sem si domislil, da bi imel nad omarico — veš tam, kjer visi podoba tvojega prvega, najlepši kraj — veš, ne smeš misliti nič napačnega o meni, toje le radi naših "pipčarjev" — ali hočeš tedaj?"

"Za moj del!" vzdihne. "Če le pridem v bližino svojega 'prvega'."

"Moja častna beseda! Vidiš, da si vendar liberalna ženska! To bodo gledali 'pipčarji'! — Moja — prva za krematorij! — Pavla, še pol litra vina!"

(Dalje prihodnjč.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

MOČ DELAVSTVA JE V ORGANIZACIJI IN ZNANJU.

CANONSBURG, PA. — Prvo četrletje dvajsetega stoletja je pri kraju. Sedanjo dobo se proglašajo za dobo civilizacije. V resnici je doba barbarizma in hinavščine. Naša pratika pravi, da je preteklo 1925 let, od kar se je pojavilo krščanstvo — nauk bratstva in pravičnosti. Sveto pismo stare zaveze trdi, da je nekaj tisoč let pred to dobo bil ustvarjen svet in človek. Vse to je nastalo v šestih dneh. Potem pa sta Adam in Eva grešila in njunin raj se je spremenil v neobdelano puščavo, ki je rajše rodila osat kot pa koristno rastlinstvo. Morala sta delati v potu svojega obraza za preživljanje in od tistega časa je po takih razlagah hudo na svetu. Nekateri Adamovi in Evini potomci so se naveličali delati v potu svojega obraza in so postali vladarji, duhovniki, pozneje aristokracije, bogati posestniki itd. Drugi so delali zanje in se še bolj potili.

Znanstveniki so dokazali, da je svet mnogo starejši kakor pravi sveto pismo. Človeški rod je po njihovih dognanjih star stotisočletja. Danes, ko so nauki znanosti prodrli že med najširše mase, lahko vsakdo ve, da nismo obsojeni garati in trpeti radi Adamovega in Evinega greha, ki ga nikoli ni bilo. Vsakdo, ki je malo čital zgodovino lahko ve, da je človek v prošlosti silno trpel, največ gorja pa mu je prizadejal človek. In še danes, v dobi toliko opevane civilizacije, gremimo življenje drug drugemu po lastni krivdi. Človek izkorišča človeka in človek ubija človeka. Hinavščine je v ljudeh še celo gore in vse družabno življenje je zgrajeno na laži in hinavščini.

To so misli, ki me obdajajo v času, ko se poslavljamo od nas leto 1925 in stopamo v novo.

Med canonsburškimi Slovenci sem malo časa, a že sem spoznal med njimi zavedne in napredne. Priljubili so se mi in sklenil sem ostati med njimi. Ostal bi celo tudi če se bi Jernej Hafner ne preselil na Arden Mine, kjer sanja o rajju, ki bo nastal po revoluciji v petih dneh. Boga je vzelo šest dni da je ustvaril vesoljstvo, sedmi dan pa je počival. V današnji moderni dobi bomo ustvarili raj v petih dneh po revoluciji potem pa bomo počivali, jedli in pili. Korl Novak bo godel na harmoniko, Jernej pa bo naš "stoloravnatelj".

Prej sem omenil zavedne, napredne delavce v naši naselbini. S tem seveda nisem mislil tistih, ki še hodijo na fajmoštrove shode, niti onih, ki se nikamor ne ganejo. V mislih imam one, ki se v resnici trudijo za napredek, ki delajo, da se med nas naseli iskra upanja v boljše bodočnost in s tem volja za delo, katerega cilj je nova družabna uredba.

Delavec je obsojen na garanje, dokler mu dovolijo. Kadar pa se gospodarju zdi, ga odslovi in tedaj delavec izgubi pravico do garanja. Nihče ga ne vpraša, kako se bo preživljal. Nihče nima usmiljenja do njegove žene in otrok. Shajaj kakor moreš. "Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal", ga tolažijo v cerkvi. De-

lavce obupava, išče delo, seli se za delom iz kraja v kraj, dobi ga z muko in potem zopet gara dokler ga ne odslove. To se vedno ponavlja.

Delavec ustvarja bogastva, kmet prideluje živila z delom, in oba sta reveža. Bogastva ki jih ustvarjata oba s težkih delom, so last drugih ljudi. Zakaj se ne izpametujete? Če sta sposobna delati za druge, čemu ne bi bila sposobna delati zase in svojece?

Delavec in kmet bosta odrešena, kadar se bosta znala osvoboditi pijavk. Zato se morata učiti. Socializem to vedno naglašajo. Gospodar te vlada, ker si neveden in se ne znaš vladati sam. Gospodar razpolaga s sadovi tvojega dela, ker si izučen samo za sužnja. Če se bi učil in se družil s svojimi brati delavci, bi bila osvoboditev blizu.

Zadnja leta so se pojavili med delavsko maso agitatorji, ki ji govore o revoluciji in preobratu čez noč. Te vrste agitatorji so si dali ime "komunisti". V petih letih je vsakdo lahko spoznal, da je bil njihov boj obrnjen le proti socializmu, katerim so škodovali pri prosvetnem in organizatoričnem delu, s svojim hujska-jočimi letaki pa so dali vladnim in kapitalističnim agentom povod za progone, ob enem pa so med nepoučeno maso diskreditirali radikalno delavsko gibanje.

Delavec mora spoznati, da preobrati ne pridejo kot posledica hujskanja in da "revolucionarni" letaki in resolucije ne napravijo revolucije. Moč proletariata je v organizaciji in znanju.

Slovenski delavci imamo list, ki širi znanje in resnično vodi delavstvo po potih konstruktivnega dela. Ne hujska in ne zavaja, ampak uči in organizira. Ta list je "PROLETAREC". Kdor hoče razumeti delavsko gibanje in biti poučen o vsem kar se dogaja važnega po svetu, naj postane ČITATELJ "Proletarca". — M. Tekavec.

MAX MARTZ KRIVO KRITIZIRA.

CHISHOLM, MINN. — V 953. številu Proletarca je imel Max Martz dopis, v katerem kritizira "Proletarčevega" poročevalca, češ, da ni pravilno zabeležil števila udeležencev eveletske konvencije Jugoslovanske napredne zveze, ki se je vršila dne 25. oktobra. Poročevalec "Proletarca" je pisal, da je bilo na seji okrog 350 udeležencev. Ponavljam, da jih ni bilo več kot toliko, čeprav pravi Martz, da je število tisoč bližje resnici.

V nedeljo popoldne dne 25. oktobra, ko sem bil jaz v dvorani, je bilo po mojem računu navzočih okrog 300 oseb. Vprašal sem za mnenje nekaj drugih, in ti so število povečali za 50, torej sem pisal, da je bilo v dvorani 350 udeležencev, ki so tvorili konvencijo. Martz pravi, da sem mogoče nameraval škodovati listu. On ne pove kateremu, pač pa je med vrsticami precej jasno razbrati, da "Proletarcu". Ne vem čemu naj bi mu škodoval?

Sodruhu Martzu naj pojasnim, da jaz nisem pisal o udeležbi shoda, ki se je vršil isti dan, na katerem je govoril Rev. Jager in drugi, ampak o konvenciji. Na shodu nisem bil navzoč, vem pa, da je imel večjo udeležbo kakor konvencija, ali navzoči niso bili samo delegatje, ampak tudi drugo občinstvo. Če je bilo na njem tisoč oseb ali 1.500, to prepustim v rešitev onim, ki so bili navzoči. — "Proletarčev" poročevalec.

NOVI ODBOR KLUBA ŠT. 45 J. S. Z. V WAUKEGANU.

WAUKEGAN, ILL. — V odbor kluba št. 45 JSZ. za leto 1926 so bili izvoljeni sledeči:

Martin Judnich, tajnik;
John Gantar, blagajnik;
John Mahnich, organizator;
Frances Zakovšek, zapisničarica;
Rudolf Skala in Louis Kužnik, nadzornika;
Frank Brus, režiser klubovih dramskih predstav.

Klub št. 45 šteje sedaj dvaindvajset članov in članic. To ni mnogo za tako veliko naselbino. Sklenili smo povečati agitacijo za pridobivanje članov in razširjenje "Proletarca", in če bomo šli na delo z energijo ki je lastna sodrugom in sodelovali vsi, je nam uspeh zagotovljen.

V nedeljo 10. januarja vprizori klub št. 45 Ivan Cankarjevo farso v treh aktih "Pohujšanje v Dolini šentflorjanski", ki je zelo težka igra, toda moči ki bodo nastopile v nji, so nam porok, da bo dobro izvršena. Klub št. 45 torej tudi v tem oziru poskuša najboljše. Toda če bi bile tiste moči, ki delajo separatno pri raznih klubih in društvih, pri nas, bi se lahko merili z vsako veliko slovensko naselbino v Združenih državah, kajti naselbina kakor je naša ima vse pogoje za uspešno prosvetno delo. Kar potrebujemo, je več požrtvovalnosti in idealizma ter odstranitev malenkosti, ki so vsakemu vsakemu konstruktivnemu delu.

Rojaki in rojakinje v Waukeganu in North Chicagi! Gotovo vam je ležeče na tem, da dobi ta naselbina v javnosti ugled kot centrum dela za napredek. Dosegli ga bomo, ako se pridružite socialističnemu klubu in delujete pod njegovim okriljem. Vsakdo lahko pomaga, eden pri tem, drugi pri onem delu, kajti vsakdo lahko izvršuje to ali ono funkcijo, vsakdo je sposoben za to ali ono delo. Če ga med seboj pravilno razdelimo, bo delal vsakdo nekaj in tako bomo v stanju doseči mnogo več kakor sedaj.

Naše seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu. Drugo nedeljo v januarju imamo omenjeno dramsko predstavo, zato ta dan ne bo redne klubove seje. Vršila pa se bo drugo nedeljo v februarju.

Sodrugri in somišljeniki, poskrbite, da bomo imeli v nedeljo 10. januarja veliko udeležbo. — M. J.

JAVNO PREDAVANJE V MILWAUKEE.

MIWAUKEE, WIS. — Društvo "Sloga" št. 16 SNPJ. in socialistični klub št. 37 JSZ. prirediti v nedeljo dne 3. januarja ob 9:30 dopoldne predavanje pod skupno avspicijo v S. Side Turn dvorani. Predavanje se prične po seji društva Sloga.

Predavatelj bo s. Frank Zaitz Predmet:

"Postanek in razvoj slovenskih podpornih organizacij."

Predavanje bo zelo važno za članstvo SNPJ. kakor tudi druge rojake. Udeleži se ga lahko vsakdo. Po referatu slede vprašanja na govornika, tikajoča se predmeta.

Člane društva Sloga SNPJ. in člane kluba JSZ. opozarjamo, da naj agitirajo za udeležbo. Diskuzije in predavanja so za nas zelo važna, posebno o problemih, ki so za nas življenskega pomena. Na ta način se najlojše poglobimo v zgodovino razvoja našega gibanja in naših organizacij in s tem nam je omogočeno sklepati o smernicah za naše bodoče delo na konstruktivni podlagi. — V. Petek.

DOPIS IZ "PACIFIČNEGA PARADIŽA".

HONOLULU, HAWAII. — Kraj, v katerem pišem ta dopis, nima slovenske naselbine kot jih poznamo v Združenih državah. Mislim, da le malokaterega Slovence zanese pot na to otočje, ki leži 2,100 milj zapadno od San Francisca. Glavno mesto havajskega otočja je Honolulu, ki ima okrog 90,000 prebivalcev; Havajci, Filipinci, Japonci, Korejci in Portugalci tvorijo večinc prebivalstva.

Havajski otoki so posest Združenih držav; njihova površina je 6,449 kvadratnih milj in imajo malo nad četrtr milijona prebivalcev. Amerikanci so tu kot gospodarji, ali pa kot turisti. Slednjih je zelo veliko. Mesto Honolulu je moderno v vseh ozirih, razun tistih delov, v katerih prebivajo malajci najbednejših nižin. Veliki hotel Alexander Young je eden najmodernejših in služi predvsem Amerikancem. Na strehi hotela, ki je spremenjena v paviljon in vrt, je vsaki večer plesna zabava. Dobi se tu vse, kar se more kupiti za denar. Mesto ima svoje orientalske posebnosti. Ameriške hipokricije tukaj ni. Kakor v drugih pribežališčih turistov, tako je tudi tu najti mnogo razuzdanega življenja. Tak je ta "Paradise of the Pacific," pod katerim imenom ga oglašajo.

Na otoku Hawaii je svetovno znani ognjenik Kilauea. Havajski narodni park, ki vključuje tudi ognjenik, obsega 2,650 akrov, kar je navidezno malo, toda Havajski otoki so vsi majhni in zato ima merilo površine tu drugačen pomen kakor v velikih kontinentalnih deželah. V tem parku je v okolišu ognjenika vse polno zemskih razpok, iz katerih puhti para kakor iz parnega kotla. To naravno paro imajo napeljano v cevi, katere grejejo stanovanja in kopališča, kajti ognjenik, ki je precej visoko nad morsko gladino ima podnebje kakor je na primer v ameriških severnih državah v srednje hladni jeseni. Okrog ognjenikovega žrela je uro hoda. Okolica ognjenika je polna strjene lave. V bližini je osem ton težka skala, ki jo je ognjenik v svojem zadnjem izbruhu vrغل 3,500 čevljev visoko. Dve milje od novega je stari ognjenik, ki je prenehal bljuvati l. 1865. Zanimive so tudi lavine dupline. Drugo največje mesto na tem otočju je Hilo, ki ima okrog 20,000 prebivalcev. Njegova okolica je izredno lepa. Gora Mauna Kea (snežnik) v bližini mesta je 13,805 čevljev nad morsko gladino. Havajsko otočje ima več drugih visokih gor, toda omenjena je najvišja.

Havajsko otočje je odkril kapitan Cook l. 1778. Leta 1898 je postalo ameriški teritorij.

Glavni pridelek je sladkorni trs, ki je najboljše kakovosti. Veliko je tudi raznega sadja, kot banana, mango, guava, pineapple itd. Kava je tu napoldivja razstlina. Večina prebivalstva je zaposljena s pridelovanjem sladkornega trsa; v produciranju sladkorja so Havajski otoki na tretjem mestu na svetu. Prideluje se tudi riž. Glavni izvoz tvori sladkor, riž, kava in razno sadje.

Prebivalstvo (domačini in japonski ter korejski naseljenci) so nečuvno izkoriščani, najbolj v sladkorni industriji. Plača po sladkornih in pineapple plantazah je \$1 na dan. Delajo vse dni, kajti za te delavce ni praznikov in osemurnika. Tovarniški delavci v mestih so nekoliko boljše plačani, nikjer pa ne presega \$2.50 na dan. Izkoriščanje delavcev je tudi v industriji nezno. Dela je dosti, toda ne za belega človeka. Delavskega gibanja v modernem pomenu besede na Havajskem otočju ni.

Kdor pride sem z namenom da se zabava in mu ne manjka dolarjev, bo zadovoljen, kajti športa je mno-

go. V bližini mesta Honolulu je velika dolina, kjer se prirejajo razne športne igre; podobna igrišča imajo tudi na drugih otokih. Havajski otoki imajo precej lepih gozdov. Kogar veseli lov, gre lahko na otok Kauai ali Nuhau nad fazape. Otoki Malokai, Maui in Hawaii imajo precej jelenov, ki se pasejo v čredah po širnih neobljudenih planotah. Za lovce je torej mnogo zabave.

Vsenaokrog je stotine lepih vodopadov. Posebno lep je pogled, ko se človek pelje s parnikom okrog Hawaii. Skoro polovica obrežja tega otoka izgleda kakor da je obzidan, in s tega naravnega obzidja pada voda v morje. To so slikoviti slapovi.

Na otoku Oahu je 13.000 ameriških vojakov, kar mu daje veliko vrednost. Vojaška uprava kupuje razne potrebščine po visoki ceni, kar za tako mesto in okolico veliko pomeni.

Prostitucija je tukaj v bujnem cvetju kot menda malokje na svetu. Lastniki bordelov in plantaž prosperirajo, ubogi kulji in delavci pa je suženj, ki se ga izkorišča na vseh koncih in krajih.

Tista ogromna metla, ki bo pomedla izkoriščevalce ljudstva, je že dolgo spletena, ampak ni še zadosti delavcev, ki bo jo znali prijati v roke in jo rabiti. To se vidi posebno v takih kulturno zaostalih krajih kakor je Havajsko otočje. Delavci so tukaj mnogo bolj odvisni od delodajalcev, kakor pa v deželah z visoko razvito industrijo in inteligentnim prebivalstvom. Tukaj je delavec samo podložnik brez pravic. Njegova dolžnost je samo delati in se pokoravati ukazom. Zato bo prišla osvoboditev za sužnje v kolonijah v prvi vrsti od strani zavednega delavstva v vodilnih deželah.

Delavec, ako se ne zdramiš poprej, se boš, ko te bo železna roka še trdnjeje prišla za vrat. Če ne verjameš, se malo poglubi v razvoj skozi zadnjih par desetletij. Videl boš, da se svet spreminja hitreje kot se nam zdi.

Čitatelji so gotovo mnogo čuli o črnookih havajskih dekletih. V trgovinah za muzikalije v Ameriki vidite razne pesnitve uglasbene po havajskih melodijah, na platnicah pa slike: lepa havajska noč, čarobno jasna, in pa Havajko z gitaro v rokah. Melodična pesem se razlega v noč. Res je: tudi Havajci so radi veseli; njihovi otoki, na katerih so jih zaslužnili tujci, so lepi, ki tvorijo sami na sebi veselje in krasoto. Ali deklet vam ne bom opisaval. Vzrok je, ker tega nisem zmožen. Če katerega zanimajo tukajšnji prebivalci, njihove navade in načini njihove zabave, naj gre v katerokoli večjo javno knjižnico in vpraša za knjige o Havajskem otočju in za havajske povesti. Te literature je v angleščini mnogo.

To naj zadostuje iz tega kraja. Ko boste vi čitali te vrstice, mislim, da bom tudi jaz že nazaj v lepi Californiji. Dasi nisem noben oboževalec te ali one "domovine", moram vseeno priznati, da so mi Združene države še najljubše.

Pozdrav vsem, in Srečno Novo leto!

Stanley Bonchina.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

Kapitalisti bi morali biti blazni, če bi ne delali zakonov sebi v prid, dokler jim dajejo delavci moč za to.

O "KATOLIŠKEM" SHODU V SPRINGFIELDU.

SPRINGFIELD, ILL. — Nedavno se je v Springfieldu vršil slovenski "katoliški" shod, o katerem so slovenski klerikalni listi prinesli cele strani dolga poročila. V Springfieldu je slovenska fara, ki živi. Njen župnik je Rev. Mežir, ki je ob enem tudi illinoiski vojaški kaplan in tudi v legislaturi je menda že molil otvoritveno molitev. Na pomoč njegovi hirajoči fari je prišel ves slovenski klerikalni štab v Ameriki, ki je aranžiral znani "katoliški" shod. Prišle so "deputacije" z vzhoda pod načelstvom Toneta Grdinata; prišle so iz Chicage in okolice pod vodstvom Kazimirja in prišle so v manjših skupinah od drugod, kar dokazuje, da je med klerikalci precej cvenka, ker si taka potovanja pogostoma privoščijo.

Vzlic pompoznemu oglašanju je bil springfieldski "katoliški" shod fiasko. Bil je veliko bolj shod za "amerikanizem" kot ga zastopa K. K. K. in kapitalistični interesi vobče, kakor pa "katoliški" shod. Nekateri ameriški govorniki so priporočali deportiranje "nelojalnih" elementov in hvalili lojalne župnike. Vera je bila na tem shodu postranskega pomena.

Shod je bil zelo slabo obiskan. Nisem vedel do shoda, da ima tukajšnja župnija samo trinajst dobrih faranov. Niti nisem vedel, da smo tega krivi socialisti. Vem pa da če bi bili vsi tukajšnji socialisti dobri farani, nas bi bilo še vedno veliko premalo za faro kakršno so si gospodje zamišljali.

"Govorniki" so zatrjevali, da so katoličani najboljši in najlojalnejši državljani. Za socialiste pa so rekli, da so v vedni nevarnosti pred deportacijami v stari kraj.

Dvajset let sem že v tej deželi in tudi državljan sem. V vsem tem času me še niso nikjer vprašali kako znam moliti; pač pa, kakšno delo znam opravljati. Enako vprašajo nele katolike, ampak tudi protestante, pravoslavne, žide, muslimane in brezverce. Pobožnemu ali pa svobodomiselnemu kapitalistu ni vprašanje kakšno vero imajo njegovi delavci, pač pa, koliko mu morejo napraviti profita.

Kazimir Zakrajšek je na shodu priporočal svoje ga "Amerikanskega Slovenca", češ, da je ta list najboljši kanon za bombardiranje rdečkarjev. Povedal je da je bil v Rimu, kjer je sam papež priporočil širjenje takih "kanonov". Svojim pristašem je dejal, da naj imenovani list razdajajo po naselbinah, da bo dobil več bralcev; kajti ljudje radi čitajo.

Priznam, da socialisti radi čitajo. Dokaz je, da ima povprečen socialist večjo inteligenco kakor pa povprečen nesocialist. Socialistu ni vseeno kaj čita, ker je vsled večjega znanja sposoben ločiti dobro čtivo od slabega. Klerikalcem to ni mogoče. Čitanje lista kot je "A. S." delavcem nič ne zaleže. Od čitanja "Proletarca" pa imajo gotovo korist.

Pravijo, da je "katoliški" shod v katerikoli slovenski naselbini v Ameriki nemogoč brez pogrebniaka Grdinata. Tudi na springfieldskem shodu se je razkoračil in se zgražal nad tukajšnjimi rojaki, ki se tako slabo zanimajo za "svojo" faro in katoliške shode. Če ne bi bilo socialistov, katerim je naprtil krivdo, koliko boljše bi bilo za slovenske župnike in klerikalne businessmane. Vsaki naselbini bi načeljevali katoliški veljaki, zlodej pa je prišel med nas in zasejal ljuliko v obliki svojega socialističnega časopisja in socialističnih nauk. Pozival je "dobro", da naj privedejo zapeljane nazaj pod okrilje cerkve in v katoliška društva. Hvalil je župnika Mežirja, o katerem so splošno

povdarjali, da nismo vredni da bi bil "pod našo streho".

"Vi ste cvet naroda!" je grmel "govornik". Ozrl sem se po tem cvetu in videl nekaj izmučenih, plešastih poslušalcev, ki bi rajše dremali kakor poslušali.

Neki katoliški mož mi je pripomnil: "Ja, to bi bilo vse orajt kar ti gospodje pripovedujejo, če ne bi bilo treba jesti."

Na preprost način je povedal veliko resnico.

Socializem ni gibanje za pobijanje vere. Socializem se bori samo proti sovražnikom delavstva. Kjer so vero vzeli v zakup kapitalistični agentje, tam se socializem bori proti tem zavajalcem, ne proti veri kot taki. Namen socializma je izvojevati delavstvu boljše življenske pogoje, pomagati mu do sigurnosti na tem svetu, če pa hoče kak delavec verovati še v posmrten raj, mu ne bomo branilo tega veselja.

V Springfieldu je med slovenskim delavstvom malo organiziranih socialistov; nekoliko več je simpatičarjev. Ti dvoji so edin element, ki se trudi za napredek. Delovali smo in delujemo za prosep svojih organizacij in za Narodni dom, kar je v korist vsi naselbini. Veliko več bi še lahko dosegli, ako ne bi bilo toliko rojakov brezbriznih. Zavedamo se, da vršimo svojo dolžnost s stališča resnice in pravičnosti. Borimo se na podlagi socialističnih načel ne le zase ampak tudi za tiste delavce, ki še tavajo za raznimi zavajalci Grdinatovega in Zakrajškovega kova. Bodočnost bo pokazala tudi zapeljanim ljudem, da smo mi na pravi poti.

Naj omenim, da sem bil tudi na shodu v Auburnu, Ill., na katerem je govoril sod. E. V. Debs. Udeležba je bila obilna. Tudi mladina je bila dobro zastopana. Debsov govor je napravil na vse najboljši vtis.

Kot sem izvedel, pride sod. Debs enkrat po Novem letu tudi v Springfield. Čas in prostor shoda bomo pravočasno sporočili.

Vsem zavednim delavcem želim srečno novo leto — srečno in uspešno v borbi za socializem, ki pomeni vstajenje človeštva. — *Jos. Ovca.*

Gorki v Clevelandu.

Velepomembni dan slovenskega odra v Clevelandu je blizu. Izkazalo se bo, ali je priljubljenost največjega ruskega klativiteškega realista resnična, ali samo služi naši vsekakor prerazupiti — *kulturi*.

Glasnih oboževalcev duševnega očeta revolucionarne povesti "Mati" je v Clevelandu in okolici zelo veliko. To je pokazala predprodaja vstopnic k predstavi njegove socialne drame "NA DNU". John Krelbel me je iznenadil s poročilom, da je moral poslati precej vstopnic v Toledo, Akron in Lorain. Tako so se sodrugi in čitatelji odzvali na mojo preprosto notico o tej igri, ki bo vprizorjena v nedeljo dne 3. januarja točno ob 7:30 zvečer v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu.

Ker je temu tako ne bom preveč pisaril in deloval da bi še druge naselbine poslale po vstopnice, kajti dvorana bo napolnjena vseeno. Oni, ki jim je na tem da vidijo to slovito dramsko delo na odru, pa naj si takoj preskrbe vstopnice. Nič zato, če se pri tem poslužite nekoliko "grafta" in si s tem zagotovite vstop, da vidite Gorkijeve naravne viteze — tramps — in persona.

Da je igra "NA DNU" Gorkijev največji dramatični umotvor, so že preje in boljše povedali drugi. Spoznate to lahko tudi iz življenjepisa pisatelja in izčrpn-

ka te igre, ki sem ga podal v zadnjih par izdajah "Proletarca", "Prosvete" in "Enakopravnosti". Čitatelji "Proletarca" so imeli lepo priliko spoznati moža za kulisami, ako so prečitali Gorkijeve "Hudičeve sprehode", ki so bili nedavno priobčeni v tem tedniku.

Ker bo naval v Slovenski narodni dom dne 3. januarja velik, je dobro, da pridete zgodaj v dvorano. To raditega, da si zagotovite sedež, kajti tisti ki pridejo pozneje, bodo morali stati. Izhoda iz te neprilike ni, kajti vstopnina je za vse enaka — 50c za osebo. Zapišite si. Drama "Na dnu" bo vprizorjena samo enkrat, in to 3. jan. ob 7:30 zvečer v Slov. narodnem domu.

Joseph A. Siskovich.

Listu v podporo.

XI. Izkaz.

CHICAGO, ILL.: John Olip	\$.40
RINGO, KANS.: John Jakše \$1.; po 50c: V. Sluga, Fr. Znidaršič (poslal John Kunstelj)	2.00
CHICORA, PA.: John Chervan50
LATROBE, PA.: Anton Grčman 28c; po 25c: Joseph Debeljak, John Resnik, Joseph Škoda, Vinc. Resnik, John Fradel, Mary Fradel, Joseph Žabkar (poslala Mary Fradel)	2.03
CHICAGO, ILL.: Neimenovan	3.00
GIRARD, OHIO: John Kosin	2.00
GLENCOE, OHIO: Jacob Močan90
SPRINGFIELD, ILL.: John Goršek	1.00
LUZERNE, PA.: John Matičič (provizija od naročnine)	1.60
CHICAGO, ILL.: John Rayer25
COLLINWOOD, OHIO.: Soc. klub št. 49 JSZ	9.00
BRIDGEPORT, OHIO: Anton Garden85
HARWICK, PA.: Andy Bertl \$3.15; Henry Vulch \$1. ((poslala Mary Prašnikar)	4.15
REDSTAR, W. VA.: John Koss25
ABINGDON, ILL.: Anton Lukančič25
SHELDON, WIS.: Ignac Kolar50
HONOLULU, HAWAII: Stanley Bonchina	1.00
CHICAGO, ILL.: Dr. "Slovenski Dom" št. 86 S. N. P. J. del čistega prebitka od veselice v počast delegatom 8 konvencije SNPJ.	15.00

Skupaj \$44.68

Prejšnji izkaz : 542.30

Skupaj \$586.98

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih!

TONY SEGINA, organizator.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69 JSZ. zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! ANTON ZORNIK, box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

KNJIŽEVNI VESTNIK.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR za l. 1926. Uredil Frank Zaitz. Izdala in založila Jugoslovanska delavska tiskovna družba, Chicago, Ill. Cena 75c.

Ameriški druž. koledar stopa s tem letom v dvajseti letnik. Po raznovrstnosti vsebine in informativnih podatkih je bogatejši od prejšnjih. V leposlovnih delih so prispevali starokrajski pisatelji in pesniki, kakor tudi ameriški sotrudniki, ki so zastopani skoro v vseh prejšnjih letnikih.

Tone Seliškar, ki si je s svojimi spisi kljub svoji mladosti priboril ugledno mesto med slov. pesniki in pisatelji, je prispeval troje pesmi ter kratko povest "Duša v plamenih".

Snov povesti "Duša v plamenih" ni nova reč. Je ena izmed tistih, katere privabijo solzo sočutja v oko sentimentalnih duš, ki bodo plakale nad usodo uboge, nesrečne deklice, ki postane žrtev starega pohotneža. Marsikateri mož ne bo našel odgovora na očitanja svoje žene, to se pravi take, ki nima veliko življenskih izkušenj, češ, taki-le ste, dedci: V svoji pohotnosti poteptate v blato nedolžni cvet, ki ga oživlja sveta ljubezen, "da ostane njemu vedno zvesta", in se potem ne zmenite več zanj.

Na svetu se zgodi mnogo krivic, toda dvomim, da se jih izvrši več nad ženskami nego nad moškimi. Ako bi ženske vladale neoporečno kot moški, ne verjamem, da bi bile proti moškim tako pravične kot so slednji napram njim. Moški so vedno kontrolirali sodnije, armade in druge elemente oblasti in moči, a vendar imajo ženske primeroma skoro vse pravice, katere morajo imeti. Moški so uzakonili stroge postave, kaznujoči sebe za prestopke napram ženskam, katere tudi uveljavljajo. V vsakem slučaju, kjer so ženske zaslišane pred moškimi porotniki, se postopa z njimi zelo rahlo in največkrat se jih oprostijo vsake krivde. Ženske imajo več predsodkov nego moški. Kadar ženska sovraži, je nepopustljiva; ona išče sredstvo, da se maščuje in ne miruje, dokler ga ne najde. Ako prevladuje danes še bestialnost med ljudmi, jo ni pri ženskah nič manj kot pri moških. Ampak moški veliko ženskih napak zmanjšujejo, kar je naravno. Vsak izmed nas hrani v svojem srcu sliko svoje matere. Spomin na matere nas dela mehke in popustljive. Zato pa, kdor naziva ženske za angelji in kaže brutalnost moških, je uspešen v ljubezni in literaturi. Ali bo kdaj prišlo do vojne med spoloma? Izključeno ni. Ako bo, potem bi se jaz, kljub vsem napakam in predsodkom, katere imam napram ženskam, uprl, ako bi mi kdo potisnil puško v roko in ukazal, naj streljam nanje.

Iz Frank S. Taucharjeve črtice "Problemi ljubezni" se lahko može, ki imajo sitnosti s svojimi boljšimi polovicami, mnogo nauče. Spoznali bodo, da ni priporočljivo, ako je mož preveč uslužen proti svoji ženi. Prava ženska ne more ljubiti moža, katerega spozna, da je navadna mevža. Kakorhitro preneha biti moški junak v očeh svoje žene ali ljubice, tedaj začne padati njegov ugled in pot drži bliskoma nizdol. In kadar se to zgodi, je vse laskanje, poslušnost in dvorljivost moškega napram ženski zaman. Zato ni zastoj rečeno, da je ženska božanje in laskanje moškega, katerega mrzi, bolj zoprno kot da bi jo pretepal. Ženske imajo prirojen dar opazovanja in spoznajo vse pomankljivosti moških kaj hitro.

Črtica bi bila boljša, ako bi jo ne kazila nepravilno stavljenost ločila, posebno podpičja, ter sentimentalni idealizem v začetku in ako ne bi bilo proti koncu modrovanja o ženskah, podprtega z "veliko resnico": "Vsak je svoje sreče kovač". Ta pregovor ni nič bolj resničen kot na pr.: "Kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja" in kopica drugih, katere so dobri ljudje izumili v spodbujajo revnim in ponižanim.

Povest "Bog jo je kaznoval . . ." bi bila bolj sprejemljiva, ako bi ji Angelo Cerkevnik ne utisnil pečata resničnosti. Tako bo pa razumen čitatelj tehtal dokaze in dvomil o njih verjetnosti. Opis agenta, ki nagovarja Kolenca, naj zavaruje svojo bolešno ženo za precejšno vsoto, čes, saj bo itak kmalu umrla, ni prepričevalen. Kdor bi ga sprejel za resničnega, bi moral biti zelo, zelo naiven. Ako bi zavarovalne družbe postopale na tak način, si ne bi gromadile velikanskih imetij, pač pa bi kmalu bankrotirale. Tudi ni treba posebnega znanja o intrikatnih psihoanalističnih teorijah, da človek spozna, da je župnikova perverzno pretirana. Psihatri nam zatrjujejo, in njih dokazi so verjetni, da ako je oseba udana perverzno, vodi ta mentalna nerednost v gotove zločine. Tak zločin se ni zgodil, vsaj pisatelj ga ne omenja.

Nedvomno je, da ima slovensko duhovništvo, ki je bilo vzgojeno v fanatičnem klerikalnem duhu, precejšnje število grehov na svoji vesti. Pred kratkim je neki slov. list v Ameriki priobčeval serijo dogodkov, kjer so naše žene in dekleta podajale sliko pohotnosti slov. duhovnikov. Jasno je bilo, ako je človek verjel v te dogodke, da je marsikatera komaj ušla, da ni postala žrtev te pohotnosti.

Ali so slov. kaplani in župniki v resnici taki zločinci, kakor se jih nam slika v podobnih spisih? Jaz dvomim. Še več. Celu trdim, in pri tem se tudi zavedam, da bom s to trditvijo priklical nase anatemo vseh "resnicoljubnih slov. svobodomiselcev in naprednjakov", klavnih potomcev starokrajskega liberalizma v Ameriki, da so bili slov. duhovniki, ako se upošteva vse izkušnje, zelo moralni ljudje. Pomisliti se mora, da je naše ljudstvo klerikalno in vzgojeno v praznoverju, ki zaupa duhovniku brezpogojno. Saj je imelo duhovništvo pod svojo oblastjo armado slov. deklet v Marijini družbi, v katero je spadalo 75% naših zalih dev, če ne več. Izmed teh jih je bilo najmanj 50% zaljubljenih v svojega duhovnega voditelja, če je bil količkaj "fajn fant". Ako hočemo biti odkritosrčni, se vprašajmo, koliko izmed nas "moralistov" bi ne "padlo", če bi bili izpostavljeni podobnim izkušnjavam? Za svojo osebo sem skoro prepričan, da bi se zelo, zelo težko upiral. Ali je naše ljudstvo v Ameriki manj klerikalno kot v starem kraju? Ako je kdo izmed naših "naprednjakov" mnenja, da je, tedaj bi mu svetloval, naj o priliki preštudira statistiko, kjer bo našel, koliko naš narod žrtvuje za praznoverje in koliko za kulturo. In kadar to stori, si bo ustvaril sliko, ki mu bo služila kot ogledalo.

Pisatelj je najbrž imel, ko je sestavljal to povest, vzgojevalni namen pred očmi. "Ljudstvo bo izpregledalo", si je morebiti mislil. V tem je zmota. Vsaka pretirana reč ima baš nasprotni učinek, kot se ga želi doseči. Zato ne verujem v pretiravanje, pa čeprav so ovita z najlepšimi okraski.

Skoro vsi J. Zavertnikovi spisi, ki jih objavlja zadnja leta v Ameriškem druž. koledarju in v majskih izdajah "Proletarca", nosijo značaj spominov. Zavertnik

je eden izmed tistih, ki so bili aktivni v delavskem gibanju v nekdanji Svobojni. Zato ni čudno, ako se človeku, ki je preživel svojo mladeniško dobo v burnih vrtnicah političnega življenja, porajajo spomini na preteklost, ko so bili ljudje prebrisani in so znali potegniti za nos "varuhe zakonov in morale", da je bilo veselje. "Bine in Tine — pogled nazaj v preteklost" je sličica, ki kaže stupidnost, ne samo c. kr. komisarjev, temveč tudi drugih reformistov, ki so vedno v skrbeh za narodovo moralo in se boje prekucijskega duha. Nekdanja Avstrija je imela nebroj takih "moralnih stebrov", ki so čuvali, da se ne prikrade med njena ljudstva tuja, državni nevarna misel. In kaj vidimo danes? Mogočne države ni več. Njeni "moralni učitelji" so se udinjali drugim gospodarjem, katerim bodo zvesto služili — z enakim uspehom.

Ivan Molek je prispeval več stvari. Njegovi pesmi "Kje je" in "Trpeči Krist" sta pomenljivi. "Dolarjeva povest" bo zanimala vsakega čitatelja, ki bo zvesto sledil romanju prozaičnega dolarja v roke raznovrstnih karakterjev. Mene ni posebno zanimala. Podobno reč sem namreč že nekoč čital.

"Yellowstone", ameriški narodni park! Spominjam se, kako pazno sem sledil predavanju profesorja zemljepisja, ko je razlagal posebnosti in krasote tega čudovitega kraja. Andrej Kobal nas vodi v opisu, ki nosi zgorajšnji naslov, v vse znamenitnejše koticke parka. In kako nas vodi? Že s prvimi besedami vzbudi našo pozornost, da mu sledimo z zanimanjem do konca. Niti enkrat ni njegovo pripovedovanje pusto ali dolgočasno. Kobal se je v tem spisu izkazal izvrstnega pripovedovalca; nedvomno je, da je njegova črtica ena najboljših v koledarju.

"Pregled po svetu", katerega je uredil Frank Zaitz, nam priključuje v spomin vse važnejše dogodke pretečenega leta. F. Zaitz je dober opazovalec na političnem in ekonomskem polju, čeprav se človek vselej ne strinja z njegovim tolmačenjem svetovnih pojavov. Le enkrat ga je njegova gorečnost zmotila, da se je dal zapeljati večkratnemu ponavljanju znanega reka vseh tistih, ki žele skorajšnjo spremembo sedanjega druž. reda, da je zapisal besede, da je ekonomski razvoj sedaj na pragu prehodne dobe iz kapitalizma v socializem. Ako so se že prikazala znamenja na zemlji ali nebu, oznanjajoča to dobo, moram priznati, da jih jaz nisem opazil. Da ima kapitalizem nešteto napak in da bi bil pravi blagoslov za človeštvo, ako bi bila ljudstva zrela, da ga odpravijo, to priznavajo celo njegovi zagovorniki. Ampak kar ni, ni. Znamenja govore, da je kapitalizem bolj na trdnih nogah, kot je bil kdaj prej v svoji zgodovini. Volitve v Nemčiji, v Angliji in Zed. državah, kjer je kapitalizem najbolj razvit, nam to potrjujejo. Vse evropske države so danes podvržene milosti ameriških kapitalistov, najmočnejše plutokracije, ki jo je svet kdaj videl. Vlada iz Wall Streeta vrže lahko danes, ako se ji poljubi, Evropo v še večji kaos, kot je bila svetovna vojna. Prerokovanja na skorajšnjo prehodno dobo so sicer zapeljiva, toda verjetna niso.

Izmed ilustracij, katerih je nad štirideset, so najznamenitnejše "Proletarci", "Proti domu", "Rudarinvalid" in slike Meštrovčevih kipov.

Priporočanje Ameriškega družinskega koledarja v naročitev, bi bilo odveč, ker je najbrž že ves razprodan. Pri pregledovanju koledarja mi je venomer prihajala pred oči misel na vse očitke o beračenju, ki so izrečene na račun Jugoslovanske del. tisk. družbe, ki

je izdala ta koledar in katera izdaja tudi "Proletarca". Ali ni skoro paradoks, da baš ta družba, kateri se vedno prerokuje pogin, plačuje svoje sodruidnike za spise, ki jih prispevajo za "Proletarca" in koledar? Morda ni plačilo vselej dovolj visoko, toda plačilo je. Pa poglejmo drugod. Imamo slov. liste v Ameriki, za katerimi stoje bogate, vsaj tako se trdi, podporne organizacije in šifkartašnice, ki ponatiskujejo literarna dela starokrajskih in drugih pisateljev kar na debelo, brez vsake odškodnine avtorjem. Ampak to še ni najgrše. Ogabno je to, da se vsi ti ljudje prištevajo med moraliste in "rešujejo" narod vsak po svojem načinu. Ali je literarna tatvina lepša od navadne? Ali jih kdaj oblije rdečica sramu vsled takega početja? Dvomim; če bi jih, bi že davno prenehali biti odrešeniki naroda. In končno, ali ni to zanimiv pojav naše kulture? Ali se bo kdo v bodočnosti lotil hvaležnega dela in napisal poglavje o morali slov. žurnalistov in narodnih voditeljev v Ameriki? Ako se bo, bo spis gotovo zanimiv in jaz se že danes prijavim za prvega naročnika. Anton Slabe.

Revija "Pod Lipo", ki izhaja v Ljubljani, v Ameriko zelo neredno prihaja. Uredništvo "Proletarca" jo ni dobilo več mesecev, prejelo pa je decembersko številko, ki zaključuje letnik 1925. Vsebina decemberske številke je sledeča:

Kje je bodočnost socializma? (Jaroslav Koudelka). — Disonanca (F. P.). — "Ni potreben" (Ivan Vuk). — Sreča (E. Lirša). — Maksim Gorki (Čulkovski). — Herman Greulich (Gh.). — Stari očka pripoveduje (H. Greulich). — O potovanju na Olimpijado v Frankfurt (A. T.). — Vzroki in še marsikaj (A. K.). — O početku delavskega gibanja na Jesenicah (Anton Cugvic). — Mednarodnost in esperanto (K. Kocjančič). — Na platnicah: Kmečko vprašanje in socializem (Gh.). — Lístek.

Ta številka ima tudi vsebino celega letnika. Naročnina na "Pod Lipo" je 36 dinarjev na leto. Če je naročnina za inozemstvo večja, v listu ni navedeno. Naslov: "Pod Lipo", Prule št. 15, Ljubljana, Jugoslavija.

"NA DNU" V CLEVELANDU DNE 3. JANUARJA.

Klub št. 27 J. S. Z. vprizori v nedeljo 3. januarja v S. N. Domu Gorkijevo dramo "Na dnu" v štirih dejanjih. Izmed vseh Gorkijevih del je bila drama "Na dnu" največkrat vprizorjena. Igrali so jo tudi v raznih ameriških mestih v vseh jezikih. Ameriški kritiki so o nji veliko pisali. Klub št. 27 si je torej izbral za svojo prvo predstavo po dolgih letih zelo dobro igro z mogočno vsebino in jedrom.

Klub št. 27 je bil svoječasno zelo aktiven na dramskem polju, dasi slovenska naselbina v Clevelandu tedaj ni imela niti od daleč takega odra in dvorane, kakor danes.

V nedeljo 3. januarja vas vabimo v Dom, kjer boste imeli priliko gledati v nižino življenja in poslušati tipe, ki jih je val življenja zbil na tla in jih spravl skupaj v nočni azil, kjer filozofirajo, se pritožujejo nad življenjem, umirajo, intrigirajo, se šalijo in jeze ter pijejo. Poglobite se v igro in ne bo vam žal užitka, ki ga boste dobili na tej predstavi.

Širite "American Appeal" in "Proletarca",
angleško in slovensko glasilo socialistične
stranke!

BREZ NASLOVA

K. T.

Frančiškanski "A. S." je protisocialistični list. Zagovarja sedanjo uredbo in ob času volitev agitira za kapitalistične stranke. Delavci v njegovi tiskarni niso organizirani. Vendar pa se slika za "prijatelja" delavcev in včasih zaluči celo kak kamenček na "kapitaliste". Pisarji tega žurnala si mislijo: "Če bomo sempatam malo pozabljali nad kapitalisti in milovali "uboge delavce", bo bolj vleklo." To je staro pravilo nazadnjaških in kapitalističnih agentov. V vsaki volilni kampanji rentadžijo kandidatje kapitalističnih strank proti privatnim interesom. Naučili so se mnogo besed iz radikalnega slovarja in jih ponavljajo na agitaciji. To je "pesek v oči ljudstvu", da ne spozna koga ima pred seboj.

Černetov-Kazimirjev list se je v izdaji z dne 25. decembra razjokal nad katastrofo ki je doletela darje v Bellaire O., o kateri je prinesel sledečo notico:

"Bellaire, O. — Kako nevarna je služba vbogih ruderjev. Koliko življenj je že zahtevala ta naporna služba, v kateri delavec kopiči milijone kapitalistu, ko pa prosi za mali priboljšek; še ne priboljšek, le toliko plače, da bi pošteno preživel sebe in družino, tedaj pa imajo ti mogotci gluha ušesa . . ."

Potem v nekaj vrsticah opisuje nesrečo in jo zaključuje: "Obžalovanja vredne družine, ki bodo v božičnih praznikih mesto veselili se Kristusovega rojstva — žalovali za svojimi."

Notica je spisana v spakedrani slovenščini, kar je en greh. Drugi, še večji, je, da je skrajno hinavska. Mar niso "mogotci", nad katerimi se zgraža, dobri kristjani? Ali ne podpirajo cerkve, cerkvenih šol in duhovnikov? Kaj bi bilo s čikaško katoliško nadškofijo, ako bi jo ne podpirali "mogotci"?

Kakšen izhod ima frančiškanska lopovsko hinavska svojat za "vboge ruderje"? Ali jih misli rešiti izkoriščanja z molitvijo?

Dne 13. decembra je vprizorila hrvatska organizacija W. P. v Chicagi Gorkijevo dramo "Na dnu". Dvorana Č. S. P. S. je bila polna. Neki hrvatski kritik piše v "H. G.", da so diletanti precej dobro rešili svoje vloge, ne pa publika svoje, ker se je obnašala kakor da ima pred sboj najboljšo komedijo in se je smejala skozi vso predstavo. Igro in avdijenco je takole opisal:

"... Publike je bila puna dvorana, ali publike koja u ogromnoj većini nije imala ni najmanjeg pojma šta drama "Na dnu života" znači. Publika je uzela dramu kao lakrdiju ili komediju i od srca se smijala kroz čitavu igru.

Par primjera: Pita Vaska Luku: "Ima li Boga?" Luka: "Ako vjeruješ ima, ako ne vjeruješ, nema."

Publika: Grohotan smijeh.

Luka govori: "Ne žalimo mrtve, žalimo žive. Žalimo — sebe."

Publika: Grohotan smijeh.

I tako kroz čitavu igru.

Nema realističnije drame od "Na dnu života". Kad su ovu dramu, pred par godina, prikazivali u Chicagu članovi Hudožestvenog teatra u Moskvi, publika je bila zamoljena da ne plešče dok se ne spusti zastor. Kroz čitavu igru vladala je grobna tišina. I ma da je i tada

Klub št. 45 J. S. Z., WAUKEGAN - North Chicago, Ill.,

vprizori v nedeljo popoldne
dne 10. januarja 1926

v Slovenskem Narodnem Domu,
524-10th St.

"Pohujšanje v Dolini šentflorjanski"

Farsa v treh aktih

Spisal Ivan Cankar

OSEBE:

Peter (Krištof Kobar), umetnik in razbojnik.....Martin Judnič
Jacinta, njegova ljubica.....Mary Pierce
Župan, vrhovni čuvaj Doline šentflorjanske.....Frank Brus
Županja, še zmirom greha vredna nečimernost.....Rezi Skala
Dacar, obsojeni grešnik Doline šentflorjanske.....Andrej Možek
Dacarka, grešnica.....Rezi Šifrer
Ekspeditorica, druga grešnica.....
.....Frances Zakovšek
Učitelj Šviligoj, jokava nedolžnost,
.....John Homek
Notar, živ paragraf in star grešnik,
.....Jakob Mesec
Štacunar, zapit vaški oderuh....
.....John Zabukovec
Štacunarka, sitna mati.....Ana Brus
Cerkovnik, hinavska pobožnost....
.....Frank Pierce
Debeluhar, vaški policist in živa postava.....Louis Kužnik
Popotnik, sirota iz Doline šentflorjanske.....John Gantar
Hudič, kopitonog in kozjebad....
.....Rudolf Skala

Pričetek igre ob 2. popoldne.

VSTOPNINA 50c.

Za otroke 10c.

Po programu sledi ples in prosta zabava v spodnjih prostorih.

Vstopnina zvečer na ples 25c. Iste vstopnice, ki so bile kupljene k popoldanskemu programu, so veljavne tudi zvečer na ples.

publika sastojala večinom od radnika, Rusa i ruskih židova, niko se nije smijao, jer i nema čemu da se smiješ, a ima mnogo prilika da — plačeš.

Tu se prikazuje ljudski život na dnu. Svaka riječ potiče na razmišljajnje. Komika uvećava tragediju. Luka je apostol — sam Gorki — koji hoće da digne padše.

A naša mu se radnička "klasnosvjesna" i "neklasnosvjesna" publika — smije!

Pa hajde ju ti — digni . . . !

Mi smo mislili da su komunistički "prosvetaši" toliko prosvjetlili svoju masu da ista razumjeva razliku između drame i komedije; ali smo se sada uvjerali, da ili "klasnosvjesni" ili "narodnjaci", mi smo ti ga na tom polju oni isti i jednaci — mi."

*

To nelepno čednost se najde tudi med slovensko publiko. Zadnje vprizoritev "Kralja na Betajnovi" v Chicagu je spremljala publika na približno enak način kakor vprizoritev drame "Na dnu" na hrvatskem odru. Smo pač kulturni "troimanski" narod.

*

"Naš Dom" v New Yorku, ki ima med svojimi zastopniki tudi nekaj komunistov in članov JSZ., je izšel za božič v slavnostni izdaji z zelenim tiskom, okrašen z mnogimi oglasi. Med prvimi dopisi je dopis Marijine družbe, v katerem vabi "slavno občinstvo" na svojo veselico in vprizoritev dveh nabožnih iger. Take igre se tam pogosto prirejajo.

"Vsako nedeljo bo kaka prireditev v naši dvorani", pravi pobožni dopis. "Samo v nedeljo 17. jan. bo odbor za Slovenski dom priredil igro v dvorani na

Dramski odsek kluba šte. 27, J. S. Z., Cleveland, O.

VPRIZORI

v nedeljo 3. januarja 1926

V Slovenskem Narodnem Domu

St. Clair Avenue in E. 64 Street

Socialno dramo v štirih dejanjih

"NA DNU"

Spisal Maksim Gorki.

Pričetek igre točno ob 7:30.

Splošna vstopnina 50c.

OSEBE:

Mihael Ivanov Kostiljev, posestnik nočnega azila Vincent Jurman
 Vasilisa Karpovna, njegova žena
 Ga. M. Debevec
 Nataša, njena sestra . . . Gdč. Danica Oblak
 Medvedjev, njih stric, policaj
 Erazem Gorshe
 Vaska Pepel, profesionalni tat
 Louis Beniger
 Klešč, Andrej Mitrič, ključavničar
 John Kriebelj
 Ana, njegova žena ga. Kristina Sivic
 Nastja, vlačuga gdč. Mary Grill
 Kvašnja, trgovka s štruklji
 ga. Rozi Stegovec
 Bubnov, klobučar John Bresčak
 Satin Vatro Grill
 Akter, nekdanji slavni igralec
 August Komar
 Baron Dr. J. Mally
 Luka, romar France Česen
 Alijoška, čevljar Ludvik Sanabor
 Gušavec } dninarja.. John in Walter Lazar
 Tatar }

Bosjaki brez imen in brez besed.

Režiser Joseph Skuk.

Prva dva in četrto dejanje se vrše
v skopuhovem prenočišču.

Tretje na dvorišču.

Čas in kraj: Rusija pred revolucijo.

VELIKO MAŠKARADNO VESELICO

priredi

Društvo "Slovenija"

št. 44, Č. S. B. P. J.

CHICAGO, ILL.

v soboto večer dne 9. jan. 1926

V NARODNI DVORANI

Racine ave. in 18. cesta.

Vstopnina 50c za osebo. Začetek ob 8. zvečer.

Najbolj pomenljive maske dobe krasne nagrade
v skupni vrednosti \$200.

Vabimo cenjeno občinstvo iz Chicage in okolice da se udeleži te veselice v obilnem številu. Zabave bo v izobilici za vsakega, pa tudi v drugih ozirih bo prvovrstno preskrbljeno, zakar jamči ODBOR.

Montrose Ave. v Brooklynu, kamor nas je že velikokrat povabil naš stari prijatelj in dobrotnik Slovencev Father Metzger, ki se je te dni povrnil iz Rima. Tedaj pa vse kar misli in čuti slovensko, v šolsko dvorano k našemu dragemu Fatheru Metzgerju."

Kedaj se bodo pobožni dopisniki v slovenskih klerikalnih listih odvadili pisati "Fatheru", "FATHERA" in "Father" ter se posluževali slovenske besede "oče", če že morajo rabiti tak naziv za duhovnike?

"Radnik" v napadih na bivše komunistične voditelje ne piše "bivši komunisti", ampak "bivši socialisti". To bolj vleče, čitatelji pa se rekrutirajo iz takih plasti, da ne zapopadejo igre.

Frank Novak in Chas. Novak se nista skregala. "D. S." ni bila preseljena v Chicago radi notranjih nesporazumov, ampak iz čisto prijateljskih in praktičnih razlogov. Franku Novaku je bilo ponudeno mesto urednika tudi v Chicagu, pa ga je odklonil. Tako pojasnjuje "D. S.", ki si ne upa pisati resnice. Imajo strah pred njo, in ne brez vzroka.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Chas. Pogorelec na agitaciji v Ohio.....	41
Louis Britz, Lawrence, Pa.	6
Louis Zajec, Milwaukee, Wis.	4
Andy Obed, Homer City, Pa.	4
Frank Bregar, Avella, Pa.	3

Rok Božičnik, Nokomis, Ill.	3
Mike Klopčič, Slovan, Pa.	3
Primož Knafelc, Pueblo, Colo.	3
John Jankovich, Barberton, Ohio	3
Anton Debeve, Sheboygan, Wis.	3
Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	3
John Matičič, Luzerne, Pa.	3
Anton Miklič, Klein, Mont.	3
Simon Kavčič, Virden, Ill.	2
Anton Slobodnik, Crested Butte, Colo.	2
Wm. Krall, Lowell, Arizona	2
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	2
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	2
John Kopriva, Raton N. Mex.	2
John Krebelj, Cleveland, Ohio	1
Joseph Pavšek, Forest City, Pa.	1
John Kunstelj, Gross, Kans.	1
John Chervan, Chicora, Pa.	1
Mary Fradel, Latrobe, Pa.	1
Louis Zorko, Triadelphia, W. Va.	1
Michael Cheligoy, Triadelphia, W. Va.	1
Joseph Koenig, San Francisco, Calif.	1
John Goršek, Springfield, Ill.	1
Tony Zalar, Lloydell, Pa.	1
John Mauri, Neffs, Ohio	1
Paul Slabe, West Park, Ohio.	1
Joseph Presterl, Collinwood, Ohio	1

S čem moreš potrditi, da si socialist? Socialista se namreč spozna po njegovem značaju in njegovih delih.

IZGUBILA \$3,000

Mesto Chicago je polno prevarantov in pregnanih agentov, ki ponujajo ničvredne po krivem imenovane vrednostne papirje (delnice in bonde). Žrtve teh prevarantov so navadno preprosti, lahkoverni ljudje, od katerih sleparji izvlečejo vse prihranke.

Ako imate opraviti s takimi ljudmi, boste gotovo izgubili. Neka vdova je v borbi za preživljanje sebe in svojih treh otrok s težkim delom prihranila \$3,000, da se zavaruje za starost in slučaje bolezni.

Prišel je k nji agent, začutil denar, in jo nagovarjal, da naj svoje prihranke vloži v ničvredno investicijo, katero ji je slikal v najbujnejših barvah. Posledica je bila, da je bila ob vsak dolar, ki ga je vložila v to podvzetje.

Ta nauk si je dobro zapomniti. V poslovanju z denarnimi transakcijami se vselej izplača dati prednost zanesljivi banki, ki že dolgo vrsto let služi častno, vestno in pošteno na temelju izkušenj.

Pomnite, da so uradniki največje banke na zapadni strani Chicago—in ta je Kaspar American State Bank, 1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill., vedno pripravljeni vam biti brezplačno na uslugo z nasveti pri denarnih transakcijah, bile to vloge ali kaj drugega. Petintrideset let solidnega poslovanja je napravilo to banko varno in sigurno za vaše prihranke in investicije.

Film in njegov vpliv na vzgojo.

Kakor do pred nekaj let časopisje, tako imajo danes tudi kino-filmi odločujoč vpliv na "javno mnenje". Medtem, ko časopisje v Ameriki ni podvrženo cenzuri, se to ne more reči o filmskih igrah. Skoro vsako večje mesto v Ameriki ima "cenzorski odbor", ki je navadno pod kontrolo policije. Cenzorji zelo radi črtajo iz filmov prizore, ki se tičejo naprimer stavk, ako se v njih prikazuje delodajalce v luči izkoriščevalcev. Če pa slike predstavljajo unijske agitatorje kot sovražnike delavcev, so prizori dovoljeni. Kino cenzorji v nekaterih mestih so tudi veliki moralisti, toda njihova morala je hinavska. Razna društva, kate-

rih namen je delovati med mladino, se bridko pritožujejo nad tistimi filmskimi igrami, ki povišujejo zločinske karakterje in navajajo mladino k protizakoni-tim dejanjem. Nesreča je, da je kinofilmska industrija monopol profitarjev, kakor vsaka druga. Slike, ki jih producirajo, so večinoma take kakršne publika "hoče". Zato se redkokedaj vidi na platnu slike, ki so umetniške in vzgojevalne. V večjih kino gledališčah odvagajo to hibo druge točke programa, naprimer potopisne slike, novice v podobah, premikajoče se risbe itd.

V gledališčah firme Balaban & Katz bodo drugi teden na sporedu, v Chicago Theatre filmska igra "The Unguarded Hour" in več drugih točk; v Roosevelt "A Kiss for Cinderella"; v McVickers je predmet privlačnosti še vedo Ash-ov jazz orkester. V Tivoli je na sporedu zanimiva filmirana opereta "The Merry Widow", film "Stolp laži" pa predstavljajo v Uptown gledališču.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO **6% IN VARNO**

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koka in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih,
po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
strumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Ellis Island -- 25 let star.

Dne 16. decembra je minulo petindvajset let, kar je bila oficijelno otvorjena priseljeniška postaja na Ellis Islandu. Mali otočič v notranji luki New Yorka je od tedaj zaslovel po vsem svetu. Zato je precej čudno, da so časopisi tedaj komaj zabeležili ta dogodek. In zares, ako pregledujemo toliko angleške kolikor tujejezične časopise pred 25 leti, komaj najdemo kako vest, ki bi naznanila, da se je začelo rabiti Ellis Island kot vhodna vrata v Združene Države.

Novo priseljeniško postajo, neprimeroma najvažnejšo v vsej deželi, so otvorili brez vsake ceremonije, le prijatelji tedanjega komisarja Fitchie so mu podarili ob otvoritvi šopek cvetic.

Prvi priseljenec, ki je vstopil na Ellis Island, je bilo italijansko dekle, po imenu Carmina di Simona. Prišla je s parnikom Kaiser Wilhelm II. Prvi moški priseljenec pa je bil tudi Italijan — Antonio Caimese. Prvega dne je prišlo na otok 2,351 priseljencev, večinoma Italijani. Pridržali so jih mnogo.

Dasi je bila postaja otvorjena 18. decembra, Ellis Island ni bil še dograjen. Gradili so na njem še dve leti in minulo je še precej časa, predno je bilo vse v redu. — F. L. I. S.

NE BO DOLGO, KO BODO LJUDJE ŽIVELI STO LET.

Francoska statistika kaže, da je bila pred sto leti dolgotrajna življenska doba 39 let in 6 mesecev. Angleška statistika kaže, da je bila življenska doba v letih 1850 40 let in 10 mesecev. Angleška statistika kaže, da je danes povprečna življenska doba 58 let in v teku 25 let bo življenska doba povprečnega človeka 70 let, prišlo pa bo tako daleč, da bo nekaj čisto navadnega, če človek doživi sto let. Znanje o higijeni in boljša zdravila hranijo človeško življenje. Tudi Trinerjevo zdravilno grenko vino je važen činitelj. Da se obvarujemo mnogih bolezni, je potrebno, da preprečimo prenehanje pravilnega delovanja od strani črevesja. In baš to dela Trinerjevo zdravilno grenko vino. Je neprekosljivo v slučajih slabega teka, slabe prebave in sličnih želodčnih neredov. — "Snow, N. D., Dec. 1, 1925. Poskusil sem neko drugo želodčno toniko, nato sem kupil Trinerjevo zdravilno grenko vino in kmalu sem opazil razliko. Joseph Preložni, box 22". Ali imate Trinerjev stenski koledar za 1926? Če vam ga ni dal vaš lekarnar ali trgovec, pošljite 10c za pokritje pošiljlatve na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Avenue, Chicago, Illinois.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (L. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIJENJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in értic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALC, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE ŠENT-FLOJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij, roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODI-NE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana65
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezana	1.50
III. zv. vezana	1.50
IV. zv. vezana	1.25
V. zv. vezana	1.00
VI. zv. vezana	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBAESKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prev. I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Otom Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prev. Ant. Dobejčak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Dobejčak), broširana50
VOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Otom Zupančič), pesnitve, broširana40

IGRE	
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana20
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
NOČ NA HMEJNJKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana80
ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatata20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	5.00